

Література:

1. Пихтін М.П. Організаційно-правові основи діяльності поліції Швеції (порівняльно-правовий аналіз) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / М.П. Пихтін; Київ. нац. ун-т внутр. справ. — К., 2009. — 221 с.
2. Губанов А.В. Основы организации и функционирования полиции зарубежных государств и использование их опыта для совершенствования деятельности органов внутренних дел России: дисс. д-ра юрид. наук: 12.00.02 / А.В. Губанов. — М., 1997. — 355 с.
3. Файкс Г. Большое ухо Парижа. Французская полиция: история и современность / Г. Файкс. — М.: Юр. лит., 1981. — 246 с.
4. Негодченко О.В. Забезпечення прав і свобод людини органами внутрішніх справ: організаційно-правові засади: дис. .. д-ра юрид. наук: 12.00.07 / О.В. Негодченко ; Національний ун-т внутрішніх справ. — Х., 2003. — 460 с.
5. Юнін О.С. Щодо впорядкування оперативної роботи в поліцейських підрозділах провідних країн світу та Україні / О.С. Юнін // Південноукраїнський правничий часопис. - 2006. - №3.

Манжула
Андрій Анатолійович,
професор кафедри
адміністративного права, процесу та
адміністративної діяльності
Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ПРОСТУПКАМ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК

Основним нормативним актом щодо регулювання відповідальності за проступки проти громадського порядку є Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП), який було прийнято ще 7 грудня 1984 р. (почав діяти з 1 червня 1985 р.) [1].

У правових нормах, які згруповані у Кодексі України про адміністративні правопорушення, законодавець сформулював види правопорушень, що посягають громадський порядок та громадську безпеку. і установив санкції на випадок їх недодержання (гл. 14 КпАП) [1]. Таких проступків всього два – дрібне хуліганство (ст. 173 КпАП) та розпивання спиртних напоїв в громадських місцях і поява в громадських місцях в п'яному вигляді (чч. 1 і 2 ст. 178 КпАП). До інших протиправних дій, що порушують громадський порядок і спокій громадян, можна віднести такі дії,

як грубе порушення черг, що супроводжується образою громадян; голосне розспівування непристойних пісень, у т.ч. таких, що супроводжуються нецензурними словами; відправлення природних потреб у невідведених для цього місцях; бешкетництво в комунальних квартирах або гуртожитках; вчинення непристойних написів або зображень на стінах громадських приміщень; умисне розбризкування грязі на пішоходів водіями автотранспорту та ін.

Але, загальновідомим є і те, що близькими за змістом до громадського порядку є: громадська безпека, правопорядок, громадський благоустрій, внутрішній розпорядок на підприємствах, в установах та організаціях, охорона власності, безпека держави. Так, наприклад, недопущення масових заворушень створює умови, які перешкоджають можливим порушенням правил дорожнього руху, протипожежних правил, поширення неправдивих чуток, вчинення насильства в сім'ї, невиконання захисного припису або непроходження корекційної програми, стрільба з вогнепальної, холодної металевий чи пневматичної зброї в населених пунктах і в не відведених для цього місцях або з порушенням встановленого порядку, порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, куріння тютюнових виробів у заборонених місцях, виготовлення, зберігання самогону та апаратів для його вироблення, придбання самогону та інших міцних спиртних напоїв домашнього вироблення, виготовлення, придбання, зберігання або реалізація фальсифікованих алкогольних напоїв або тютюнових виробів, розпивання спиртних напоїв у громадських місцях і поява в громадських місцях у п'яному вигляді, розпивання спиртних напоїв на виробництві, доведення неповнолітнього до стану сп'яніння, азартні ігри, ворожіння в громадських місцях, заняття проституцією, порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи правил додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях, завідомо неправдивий виклик спеціальних служб, невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей (ст.ст. 173-184 КпАП [1]). У той же час неухильне виконання правил, які сприяють забезпеченню громадської безпеки, гарантує надійне забезпечення громадського порядку. Наприклад, заборона розпивання спиртних напоїв, гра в азартні ігри на борту літака попереджують можливі хуліганські проступки в особливих умовах.

Приводами для порушення справи про громадський проступок можуть бути заяви та скарги громадян, рішення відповідних державних органів, їх посадових осіб тощо. Якщо аналізувати зміст ст. 173 КУпАП, то можна стверджувати, що приводом для порушення провадження у справі про здійснення дрібного хуліганства є заява потерпілого, або протокол [3, с. 221].

Можна стверджувати, що нормативною підставою відповідальності є визнання відповідного вчиненого (вчинюваного – якщо проступок є

триваючим у часі) діяння протиправним і передбачення юридичної можливості притягнення правопорушника до відповідальності.

Фактичною підставою відповідальності є факт вчинення визначеного протиправного діяння (наприклад, розповсюдження неправдивих чуток) чи їх певної сукупності (вчинення насильства в сім'ї та невиконання батьками або особами, які їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей), тобто факт вчинення проступку. Адже особа може бути притягнута до відповідальності за умови, якщо в її діях містяться всі ознаки складу конкретного правопорушення та відсутні підстави, передбачені статтями 17-20 КУпАП, які виключають відповідальність (необхідна оборона, крайня необхідність, неосудність) [4, с. 97].

Що стосується процесуального критерію відмежування проступку проти громадського порядку від злочинів, то він пов'язаний лише з процесуальним порядком розгляд справ. Перші розглядаються за правилами адміністративного процесу, а інші – за правилами кримінального судочинства. Також слід врахувати й те, що кримінальні проступки повинні мати судову юрисдикцію й бути предметом регулювання кримінального законодавства (наприклад, дрібне хуліганство, вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису тощо). Схожим є поділ злочинних діянь на злочини та кримінальні проступки за КК Литовської Республіки. Згідно зі ст. 12 кримінальним проступком вважається небезпечне й заборонене цим Кодексом діяння, за вчинення якого передбачене покарання, не пов'язане з позбавленням волі, за винятком арешту [10, с. 112]. Але й такі підходи до регулювання деліктних відносин є спірними.

З окремих питань рішення, за порушення яких передбачається відповідальність, можуть приймати органи місцевого самоврядування. Закріплення за органами місцевого самоврядування повноважень щодо прийняття рішень з санкцією обумовлено тим, що на місцях виникає необхідність врегулювання загальнообов'язковими правилами певних відносин, які мають тимчасовий або місцевий характер, із застосуванням до їх порушників заходів адміністративного впливу. Крім цього, сільські, селищні та міські ради мають право встановлювати правила забезпечення тиші в громадських місцях, за порушення яких відповідальність передбачено відповідно ст. 182 КпАП (ст. 26 Закону України 'Про місцеве самоврядування в Україні'). Зазначені правила можна було б уніфікувати в межах всієї України. Наприклад, чи потрібно в кожному місті, селищі або селі визначати свій час, протягом якого забороняється порушувати тишу в громадських місцях? Важливо слід визначити цей час централізовано наприклад нічний час з 24.00 до 6.00. Отже, проступок і правопорушення – правові категорії, зміст і адекватність застосування яких у національному законодавстві має обґрунтовуватись правовими аспектами. Використання зазначених понять у сучасному праві обумовлено колишнім радянським

законодавством, а відтак їх зміст і поняття потребують перегляду й оновлення.

Висловлюючи власне бачення розв'язання проблеми співвідношення термінів правопорушення та проступок, вважаємо, що при цьому мають враховуватись такі обставини: 1) проступок проти громадського порядку – категорія похідна від правопорушення; 2) визначальним фактором щодо розмежування й формулювання цих понять мають стати відповідні положення Конституції України. “Проступок” та “правопорушення” слід розглядати як окреме та загальне, диференційовано закріплюючи у законодавстві систему відповідних адміністративних стягнень, порядок їх накладення та виконання юрисдикційними органами.

Класифікація проступків – це їх розподіл згідно з конкретно визначеними ознаками, притаманними окремим проступкам та їх групам, і навпаки, відсутнім у інших проступків. Вчення про склад проступку займає одне з центральних місць в правовій науці і має велике практичне значення. По-перше, воно сприяє виявленню найбільш істотних ознак антигромадських діянь, їхньому розмежуванню й установленню справедливих санкцій; по-друге, допомагає правовим органам правильно кваліфікувати проступки й обирати адекватні їм заходи впливу; по-третє, дозволяє зрозуміти закон, допомагає навчанню юристів і правовому вихованню громадян. При характеристиці особи порушника, в тому числі тих, що вчиняють проступки проти громадського порядку, які посягають на громадський порядок та громадську безпеку, треба максимально враховувати індивідуальні психологічні особливості та біологічно зумовлені якості, які відіграють важливу роль в механізмі протиправного діяння, а також соціальні фактори впливу на особу правопорушника.

Література:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення // ВВР УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.
2. Ключев О.М. Взаємодія підрозділів органів внутрішніх справ на регіональному рівні : Монографія. – Харків: Основа, 2005. – 380 с.
3. Адміністративне право України: Підручник / Ю.П. Битяк, В.М. Паращук, О.В. Дяченко та ін. За ред. Ю.П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
4. Щербина Є.М. Класифікація складів адміністративних правопорушень правил благоустрою територій населених пунктів // Право і суспільство. — 2010. — № 2. — С. 94-100.
5. Битяк Ю.П., Зуй В.В. Административное право Украины (Общая часть). Учебное пособие. – Х.: ООО “Одиссей”, 1999. – 224 с.
6. Миколенко А.И. Административный процесс и административная ответственность в Украине: учеб. пособ. / А.И. Миколенко. — Х.: Одиссей, 2004. — 272 с.
7. Лук'янець Д.М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку. Монографія. — К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. — 220 с.

8. Хорошак Н.В. Адміністративні стягнення за законодавством України. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. – 171 с.
9. Васильев Э.А. Общие черты административного правонарушения и преступления // Административное право и процесс. – 2007. – № 1. – с. 2-9.
10. Хавронюк М. Поняття злочинного діяння за законодавством Європейських країн // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 9. – с. 112-117.

Ковалів
Мирослав Володимирович,
завідувач кафедри
адміністративно-правових дисциплін
юридичного факультету
Львівського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, професор

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ КАДРІВ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОСВІД

Створення і становлення систем професійної підготовки управлінських кадрів поліції в Європейських країнах і США відбувалося практично одночасно – на початку ХХ ст., хоча здійснювалося різними підходами.

Розходження в американському і європейському підходах до організації професійної підготовки управлінських кадрів поліції було пов'язано насамперед з різним розумінням природи і сутності професійного управління як особливого виду діяльності. Так, у США сформувалася думка про управління як особливу професію, що вимагає спеціальної професійної підготовки та періодичного оновлення знань протягом всієї практичної діяльності. На початку 60-х рр. у США вже було близько 25 загальноосвітніх університетів і коледжів, в яких читалися повні курси лекцій з управління, а навчання тут давало співробітникам поліції вищий освітній ступінь. В Європі ж спочатку контингент поліцейських керівників формувався з найбільш досвідчених і освічених співробітників, а управлінська підготовка обмежувалася навчанням висуванців на курсах підвищення кваліфікації, що функціонують на базі поліцейських освітніх установ. В організації професійної підготовки довгий час переважав традиційний підхід до формування контингенту керівних кадрів поліції, заснований на оцінці керівників насамперед з досвіду роботи в поліції, а також з окремих особистісних якостей, необхідних керівнику (організаторські здібності, ініціатива, здоровий глузд, здатність до прийняття рішень, аналітичний розум і т. д.) [1, с. 54-56]. Кандидати на висування при цьому проходили, як правило, курси підвищення кваліфікації або курси для кар'єри.